

Asbestverdachte daken in beeld: Hoe houden we de voortgang bij?

Verschillende provincies en gemeenten beschikken inmiddels over een dataset met asbestverdachte daken.

Op verzoek van het 'Programmabureau voor de Versnellingsaanpak asbestdaken sanering' heeft een werkgroep geïnterviewd hoe deze datasets beheerd kunnen worden, zodat we de voortgang van de sanering van deze daken kunnen monitoren.

Het resultaat is voor gemeenten samengevat in deze handreiking.



Startpunt: het basisbestand Bevat jouw dataset al de gewenste informatie?

Door de koppeling aan Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG) /Basisregistratie Grootchalige Topografie (BGT) en kadaster (BRK) is koppelbaarheid van deze gegevens aan allerlei andere databases mogelijk. Zorg er voor dat die gegevens gekoppeld zijn aan jouw dataset.

Wil je de voortgang kunnen volgen op niveau van verschillende doelgroepen?

We onderscheiden de volgende doelgroepen/gebruik:

- **Woning (koop)**
- **Eigendom woningbouwvereniging (huur)**
- **Agrarisch**
- **Bedrijf (niet agrarisch)**

Voor het verrijken van de dataset heeft de gemeente vaak zelf de gegevens en (GIS-) kennis in huis. Eventueel kan het gemeentelijk samenwerkingsverband DataLand hierin bijdragen.

Koppelen van eigenaarsgegevens is niet nodig en maakt het gebruik van de dataset in samenwerkingsverbanden (uitwisselen gegevens) onnodig complex (vanwege de Algemene verordening gegevensbescherming, AVG).

Tip: Probeer om binnen één provincie tot één werkwijze te komen, zodat ook op provinciaal niveau de voortgang eenvoudig in beeld gebracht en gerapporteerd kan worden. Dat maakt het ook eenvoudiger om regionaal samen te werken bij de versnellingsopgave!

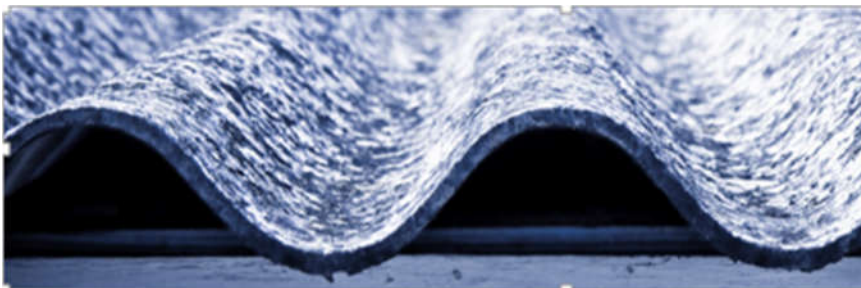
Met welk doel dient de dataset beheerd te worden?

Voor beheer en monitoring zijn verschillende methoden beschikbaar. Welke uw voorkeur heeft, is afhankelijk van de achterliggende doelstelling van het beheer. Wil je een doelgroep (bijvoorbeeld agrariërs, of particulieren met een dak van maximaal 35m² in beeld kunnen brengen, zodat je deze kunt informeren/stimuleren? Of heb je genoeg aan cijfers op een hoger niveau, om bijvoorbeeld een effect te kunnen meten van versnellingsmaatregelen (landelijk/ regionaal/ gemeentelijke niveau)?

De voornaamste doelstellingen zijn:

1. Het kunnen bijhouden en kunnen rapporteren van voortgang/snelheid van de sanering van daken, waarbij inzicht is in:
 - a. Totalen per gemeente;
 - b. Totalen per provincie;
 - c. Totalen per gebruik/doelgroep (woning, bedrijf, agrarisch, woningbouwvereniging).
2. Het kunnen selecteren en bepalen van de (actuele) omvang van doelgroepen op basis van gebruik (woning, bedrijf, agrarisch, woningbouwvereniging) en oppervlakte van het dak (<35m²). Dit is relevant voor een programmatische stimuleringsaanpak vanuit gemeenten en provincies.
3. Inzicht in asbest bij calamiteiten/branden
4. Inzicht in asbestdaken voor handhaving

Belangrijk: Als u als gemeente actief specifieke doelgroepen op adresniveau wilt stimuleren (bijv. per brief wilt informeren), dan wenst u het gegevensbeheer zo te organiseren dat **op niveau van afzonderlijke panden wijzigingen in de dataset** kunnen worden verwerkt. Alleen dan weet u voor welke adressen stimuleren (nog) relevant is.



Op welk moment moet de dataset actueel zijn?

Bij de behandeling van de wet in de Tweede Kamer is ook een motie aangenomen waarin wordt gevraagd voor een landelijk overzicht, gespecificeerd op niveau van gemeenten. Op 1 januari 2022 zal de minister bovendien verslag doen aan de Staten-Generaal over de voortgang van de uitvoering. Als je als gemeente die gegevens wilt leveren, dan moet je gaan inventariseren en data gaan beheren.

Afhankelijk van de doelstelling, hoeft een dataset niet op elk moment actueel te zijn. Voor ondersteuning bij de uitvoering van versnellingsactiviteiten (aanschrijven eigenaren) is een hoge frequentie/actualiteit zeer gewenst, bijvoorbeeld eens per kwartaal.

Voor het meten van het effect van maatregelen (versnelling) en de regionale voortgang kan een frequentie van ééns per jaar voldoende zijn. Puur voor handhaving is overzicht pas nodig op 1 januari 2025.

Beschikbare methoden voor monitoring: Welke past bij mijn gemeente?

1. Monitoring op basis van luchtfoto's

Deze methode is de basis van de meeste datasets met verdachte daken die nu beschikbaar zijn bij gemeenten en provincies. Er wordt gebruik gemaakt van de luchtfoto's van de gemeente en betreft een (jaarlijkse) momentopname. De eerste meting (0-meting) is gericht op het toekennen van de status aan alle daken: dak is wel/niet asbestverdacht. Vervolgens kan worden bijgehouden of er mutaties waarneembaar zijn voor de asbestverdachte daken. De eerste meting is kostbaar, daarna zijn kosten beperkter omdat niet het hele grondgebied bekeken hoeft te worden.

2. Monitoring op basis procedure sloopmelding

Voorafgaan aan de verwijdering van asbest moet een sloopmelding worden ingediend via het Omgevingsloket. Die melding komt automatisch terecht bij het bevoegd gezag (gemeente) en belandt dan in het zaakstelsel van de gemeente/Omgevingsdienst. Het toezicht op de uitvoering van asbestsaneringen is een taak die gemeenten (verplicht) laten uitvoeren door hun Omgevingsdienst. De omgevingsdiensten beschikken over de informatie waaruit blijkt of een dak verwijderd is of niet.

Er zijn meerder bronnen die benut kunnen/moeten worden om de kwaliteit van de dataset hoog te houden, dit zijn in ieder geval:

- **Zaakstelsel sloopmelding** (gemeente/Omgevingsdienst);
- **Zaakstelsel toezichthouder asbestverwijdering** (Omgevingsdienst);
- **Landelijk asbestvolgsysteem (LAVS)***;
- **Registratie inname asbest bij milieustraat** (particulier asbest);
- **Veldwaarnemingen & lokale kennis** van deskundigen (o.a. toezichthouders).

3. Monitoring op basis van satellietbeelden

Deze techniek vraagt nog om verdere uitwerking. Op dit moment kan de techniek eventueel als aanvullende gegevensbron worden benut, vooral voor grote dakoppervlakken (ref. Pilot monitoring asbestverdachte daken, NEO b.v., i.o.v. provincies Gelderland en Overijssel, augustus 2018).

Het is uiteraard mogelijk om een combinatie van bovenstaande methoden gebruiken.

**Monitoring op basis van LAVS*

Het landelijk asbestvolgsysteem (LAVS) bevat veel informatie over asbestverwijderingen. Op dit moment is het helaas nog niet mogelijk om op een bruikbare wijze informatie uit het systeem te halen ten behoeve van monitoring en muteren van een dataset met asbestverdachte daken.

Welke mutaties wil je aanbrengen in je dataset?

We adviseren in ieder geval onderscheid te maken in de volgende wijzigingen ten opzichte van de initiële inventarisatie (0-meting):

1. *Asbestverdachte daken die niet asbestverdacht blijken te zijn*
Deze worden van de lijst afgevoerd, er is geen sprake van een asbestverwijdering/sanering
2. *Asbestverdachte daken die zijn gesaneerd*
Dit betreft zowel de sanering door professionele partijen als verwijdering van daken door particulieren
3. *Niet asbestverdachte daken die toch verdacht of zelfs asbesthoudend blijken*
Het komt voor dat de beoordeling op basis van luchtfoto's onjuist blijkt, bijvoorbeeld vanuit bijvoorbeeld een locatiebezoek of een asbestinventarisatie.
4. *Niet asbestverdachte daken die gesaneerd zijn*
Betreft daken die in beeld komen door een sloopmelding en achteraf gezien dus wel asbesthoudend waren. Dit zijn m2 die wel gesaneerd zijn, maar eerder niet in beeld waren.

Particulieren die zelf asbestdaken verwijderen: de milieustraat

Zoals bekend mogen particulieren zelf asbestdaken verwijderen, mits aan specifieke voorwaarden wordt voldaan. Hoewel dit kleine daken (max 35 m²) betreft, gaat het wel om véél daken.

Het LAVS bevat geen informatie over particulieren die hun dakje zelf saneren. Ook is bekend dat in veel gemeenten particulieren asbest kunnen inleveren bij de milieustraat, ook als ze geen sloopmelding hebben ingediend. Hierdoor bevat ook het zaaksysteem van de gemeente/Omgevingsdienst vaak geen gegevens over deze saneringen.

Hier zit mogelijk ook voor jouw gemeente een blinde vlek.

Wil je meer inzicht in deze saneringen en wat er aan asbest wordt ingeleverd?

Zorg dan voor een goede registratie bij jouw milieustraat.

In de provincie Utrecht loop een pilot waarbij particulieren op vertoon van de ontvangstbevestiging het asbest gratis ingeleverd wordt. Door middel van inname van die brief (met daarop een barcode van het OLO-nr) kan eenvoudig worden nagegaan welk dak is ingeleverd.

Op welk moment is een dak gesaneerd en voer je de wijziging door in de dataset?

Als je een sloopmelding hebt het ontvangen voor de sanering van een dak, is het dak nog niet gesaneerd. Bij een professionele asbestsanering wil je de status pas aanpassen als je beschikt over de resultaten van de eindinspectie. Deze stukken worden beschikbaar gesteld aan de toezichthouder (staan ook in het LAVS).

In welk systeem beheer je de gegevens?

Er zijn verschillende geschikte software programma's beschikbaar om de status van een dak in bij te houden. Meest eenvoudig en toegankelijk is Excel, maar het kan eventueel ook via het eigen zaaksysteem. Interessanter zijn GIS-programma's.

Er zijn inmiddels ook verschillende commerciële initiatieven, die specifiek voor asbestdaken een product aanbieden, compleet met dashboard om de voortgang te presenteren.

Samen of alleen?

Het is waarschijnlijk interessant, zowel praktisch als financieel, om niet als afzonderlijke gemeente de monitoring in te richten, maar om dat gezamenlijk te doen. Het is dan ook eenvoudiger om een regionaal beeld te volgen.

Belangrijk: Wil je door voortgang in de tijd kunnen volgen of effect kunnen meten van een stimuleringsmaatregel? Zorg er dan ook voor dat wordt bijgehouden wanneer de status van een dak is gewijzigd!

Monitoring in de praktijk: dat is nog niet zo eenvoudig

Ervaring uit de praktijk leert dat het niet eenvoudig is om op basis van beschikbare bronnen de status van een specifiek dak te volgen. Het lukt alleen als sprake is van een goede samenwerking en als lokale kennis (toezichthouder) wordt benut.

Ter illustratie enkele aandachtspunten:

- Overzichten vanuit zaaksystemen (tenzij mutaties op pand ID plaatsvinden) en het LAVS geven alleen aan op welk adres is gesaneerd, niet op niveau van een individueel pand. Bij meerdere daken op één perceel/adres wordt niet duidelijk welke daken zijn gesaneerd. Soms is het zo dat een eigenaar niet alle daken tegelijk saneert en dan moet aan de hand van inspectie bekeken worden welk dak wij in de kaart op gesaneerd kunnen zetten.
- Er is (meestal) geen onderscheid in daksaneringen en binnensaneringen in zaaksystemen en het LAVS
- Informatie over oppervlaktes staat vaak alleen in de onderliggende documentatie van de sloopmelding.

Kwaliteitsborging: wie muteert de gegevens?

Wil je de kwaliteit van je dataset hoog houden, dan ben je niet alleen afhankelijk van de informatiebronnen. Belangrijk is dat medewerkers met de juiste kennis (Asbestdeskundigheid, GIS-kennis) verantwoordelijk zijn voor het beheer en de mutaties.

Door het beheer regionaal te organiseren en te beleggen bij een beperkt aantal medewerkers kan de variatie in kwaliteit worden beperkt én de continuïteit worden geborgd (geen one-man show).

Zorg voor een goede logging van de mutaties, zodat bekend is wie en wanneer een mutatie heeft doorgevoerd. Voorkom daarmee dat onjuiste mutaties niet meer terug te herleiden zijn.

Belangrijk: Als belangrijke bronhouder (zaaksysteem en toegang tot LAVS) en asbestdeskundige toezichthouder, lijkt een rol voor de Omgevingsdiensten hierin logisch, maar deze zijn hierin afhankelijk van een opdracht vanuit de eigenaren/opdrachtgevers (gemeenten).

Gerealiseerd door:

